

Зварич О.І.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано сучасні теорії регіонального розвитку в контексті трактування регіону як місця експортної спеціалізації та зростаючих доходів. Обґрунтовано, що різні регіони мають тенденцію до спеціалізації в розвитку тих галузей, в яких можна використати компаративну перевагу, при цьому економічна активність і розвиток регіону залежать перш за все від відносних розмірів і успіхів на міжнародних ринках галузей регіону, спрямованих на експорт. В рамках теорії економічної бази компаративне зростання регіону залежить від зростання його економічної бази (експортного сектору регіональної економіки). Встановлено, що теорії розвитку, які трактують регіон як джерело зростаючих доходів, зокрема теорія полюсів зростання, нова економічна географія та економіка агломерації, зосереджуються на просторовій концентрації розвитку. Полюсами зростання є найбільш розвинені галузі промисловості і сектори, які є двигуном розвитку економіки регіону і які сильно впливають на інші ринкові суб'єкти.

Ключові слова: розвиток, парадигма, регіон, регіональний розвиток, чинники регіонального розвитку.

Постановка проблеми. Парадигмою в сучасній філософії науки є система теоретичних, методологічних і аксіологічних установок, які взяті за зразок розв'язування наукових задач і які поділяють всі члени наукового співтовариства. Наслідком такого визначення є припущення, що в даному часі може існувати тільки одна парадигма, на основі якої формулюються і верифікуватимуться наукові теорії. В економіці тепер виступає парадигма, що походить з неокласичної економіки, і базується на саморегульованому механізмі ринку, що веде до оптимальної алокації засобів. Визначення нової парадигми в даному дослідженні не означає відторгнення наявної парадигми, а тільки звертає увагу на розвиток в регіональному розрізі, що полягає в прагненнях до створення регіональної економіки, ґрунтованої на знаннях.

Ідея нової парадигми регіонального розвитку означає, що умовою економічного розвитку регіону в конфронтації з процесом глобалізації і по відношенню до щораз швидшого технологічного розвитку є вміння створення нових знань та здібностей до їх циркуляції і абсорбції в економіці. Зміна парадигми регіонального розвитку у напрямі економіки, ґрунтованої на знаннях, спричиняє до того, що для досягнення високого рівня конкурентоспроможності регіону необхідними стають не тільки інвестиції в основну інфраструктуру, яка складає основу для регіону як місця експортної спеціалізації, але також розвиток соціального і інтелектуального капіталу

та розвиток інституційного оточення, які створюють міцні засади розвитку регіону, що розвивається у напрямі економіки, ґрунтованої на знаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних дослідженнях економісти в меншій мірі займаються створенням цілком нових теорій регіонального розвитку, а частіше пробують оптимізувати регіональну політику, застосовуючи відомі економічні концепції, які змінюють і адаптують до нових соціально-економічних умов. Головною метою цих досліджень є формування стратегії регіонального розвитку, яка базується на основі теорій економічного розвитку і має забезпечувати оптимальний регіональний розвиток. Найкращим прикладом цього є нова теорія зростання та нова економічна географія, що користуються досвідом в однаковій мірі різних моделей, і становлять основи ендогенної концепції політики регіонального розвитку [10].

Проблемам регіонального розвитку присвячено також праці таких вітчизняних дослідників, як: І.С. Благун, Л.І. Дмитришин [1], М.І. Долішній [3], О.А. Крайник [6], Т.С. Максимова [7], В.П. Решетило [4], І.З. Сторонянська [8], Б.Г. Шелегеда [9] та ін. Водночас, розробка науково-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку регіональної економіки в рамках сучасних теорій регіонального розвитку, що розглядаються з позицій цілісного пояснення явищ регіонального розвитку, все ще залишаються актуальними.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасних теорій регіонального розвитку в контексті трактування регіону як місця експортної спеціалізації та зростаючих доходів.

Це обумовлено підходами, що пояснюють, які чинники мають найістотніший вплив на розвиток регіону. Перший підхід об'єднує теорії, що зосереджуються на чинниках виробництва в регіоні, другий акцентує увагу на явищі «зростаючих доходів». Розвиток регіону залежить від його економічної активності і є результатом того, які чинники, що формують цю активність, знаходяться на його території.

Опис основного матеріалу дослідження. В рамках огляду сучасних теорій регіонального розвитку основним завданням є з одного боку вказати ті сторони, які акцентують увагу на ролі знань як чинника регіонального розвитку, а з другого – інші сторони, інколи альтернативні концепції, що пояснюють причини регіонального розвитку. На підставі такого огляду легше буде зрозуміти теорії, що являють собою нову парадигму регіонального розвитку. Варто водночас зазначити, що теорії, які описують регіон як місце експортної спеціалізації або як джерело зростаючих доходів, не мають завданням заперечення теорій, що трактують регіон як центр створення знань, а швидше навпаки – повинні одна одну доповнювати. Сучасні теорії регіонального розвитку, що розглядаються в сукупності, пропонують пропозиції цілісного пояснення явищ регіонального розвитку.

У сімдесятих роках ХХ ст. предметом зацікавленості економічної географії стали динаміка розвитку промислових локалізацій та чинники, що впливають на географічну локалізацію економічної діяльності. Більшість цих робіт характеризувалися залежністю від неокласичної економіки. Аналітична концепція неокласичних економістів пов'язує результати фірм (чи цілих регіонів/держав) з їх ключовими чинниками виробництва (такими як праця, капітал чи технологія). Економічні географи бачили географію виробництва як функцію локалізації, в якій локалізація економічної діяльності була пояснена через географічну дистрибуцію місцевих засобів (доступність до природних благ, робочої сили, ринків тощо). Згідно з цією теорією регіони конкурують між собою, притягаючи на свою територію фірми, базуючись при цьому на доступності засобів виробництва. Одним з результатів такого підходу є те, що різні регіони мають тенденцію до спеціалізації в розвитку тих галузей, в яких можна використати компаративну перевагу (добре поєднання чинників, використовуваних в даній галузі).

На жаль, незважаючи на те, що цей підхід дав певні пояснення, що стосуються локалізації економічної діяльності, він не враховував ролі

торгівлі у формуванні регіонального розвитку. Пояснення цього аспекту лежить в основі моделей, ґрунтованих на регіональному експорті та на мультиплікаторах експорту, з яких багато є розвитком моделі Кейнса в регіональному розрізі. Згідно з цими моделями, економічна активність і розвиток регіону залежать перш за все від відносних розмірів і успіхів на міжнародних ринках галузей регіону, спрямованих на експорт. Найпростішою моделлю є теорія економічної бази, в якій компаративне зростання регіону залежить від зростання його економічної бази (експортного сектору регіональної економіки) [21].

Основою теорії економічної бази є ідея, що розвиток регіону опирається на експорт, а стимулятором економічного зростання є зовнішній попит на товари і послуги, вироблені на його території [13]. «Економічна база» в назві цієї теорії є не чим іншим, як гілкою регіональної економіки, спрямованою на експорт. Регіональний розвиток спричиняється через розбудову економічної бази, пов'язаної з викликанням нею ефектом мультиплікатора у вигляді розвитку взаємопов'язаних секторів, постачальників, посередників. Згідно з цією теорією, розвиток може полягати в привабленні інвесторів, що виробляють на експорт конкурентоспроможні товари. Зростання експорту виникає зі зростанням зовнішнього попиту.

Доходи, які приносить експорт, фінансують імпорт та придбання місцевих товарів і послуг, наслідком чого є внутрішньо регіональний ефект мультиплікатора [20]. Найбільш бажаними галузями промисловості у зв'язку з цим є ті, що ґрунтуються на розвинених технологіях, та послуги, що являють підтримку для технологічних змін, реалізованих фірмами задля високої конкурентоспроможної позиції [2].

Відомі два головні підходи до розвитку економічної бази. Перший пов'язаний з так званою теорією продукту за авторством Гарольда Іннеса. Згідно нього, подібно як у попередньому випадку, теорія економічної бази опирається на трактуванні експорту як основного джерела розвитку. Дана концепція подібна до теорії компаративних вигод Д. Рікардо, що обґрунтовує міжнародний розподіл праці. Згідно з цією теорією успішність розвитку регіону забезпечує виробнича спеціалізація, що полягає у виробленні продуктів, які є конкурентоспроможними на зовнішніх ринках. Вигоди, що виникають із спеціалізації, ростуть у міру її поглиблення, що виникає з зменшення транзакційних витрат, поліпшення якості продуктів та удосконалення процесу виробництва і дистрибуції. На відміну

від концепції економічного розвитку Д. Рікардо теорія продукту пояснює довгострокові структурні зміни та причини економічного зростання [5].

Істотною загрозою, пов'язаною з розвитком, виникаючим з теорії економічної бази, може бути криза в галузі, в якій спеціалізується даний регіон, або відходження ключового для регіону інвестора [14]. Тому другий підхід опирається на диверсифікації через розвиток нових галузей промисловості. У обох випадках істотним є розвиток проєкспортної діяльності регіональних фірм та впровадження дій, що підтримують функціонування малого і середнього бізнесу, що залишаються за визначеними межами економічної бази [15].

У екзогенній теорії економічна політика цілеспрямована на зростання інвестицій, що мають на меті збільшення пропозиції. Таке зростання можна придивити тільки в короткостроковому періоді. Вплив на це мають зменшення граничних доходів з одночасним збільшенням інвестиційних вкладень. Прибуток з капіталу зменшується, поки в кінці не зрівняється з його вартістю. Остаточо процес створення капіталу піддається загальмуванню, у зв'язку з чим в довгостроковому періоді валова продукція не зростатиме. Така теорія не відповідає економічним реаліям з огляду на те, що реально виступає позитивна довгоперіодична залежність між інвестиціями і темпом зростання продукції *per capita*. Саме ця вада моделей, виникаючих з екзогенних теорій, стала основним приводом виникнення ендегенної теорії зростання, що не враховує ані рівня технічного прогресу, ані рівня заощаджень / інвестицій [2].

Останнім часом ми є свідками повторного відкриття в економіці моделей зростаючих доходів і їх застосування в економічній географії. Одним з аспектів є повернення до моделей Н. Калдора, що стосуються накопиченої регіональної конкурентоспроможності. Покращення стану регіону трактується як функція попиту на його експорт (подібно до моделі економічної бази чи регіонального мультиплікатора Кейнса). Попит на експорт регіону стає функцією рівня зростання у світовому попиті та рівня зростання цін продуктів з цього регіону відносно світових цін. Цей другий чинник залежить від рівня зростання зарплати, зменшеної через рівень зростання продуктивності (зміна в заробітних платах, що припадають на вироблену одиницю продукту). Ключовий елемент в цьому циркуляційному і кумулятивному процесі пов'язаний із способом, в який щораз кращі результати ведуть до збільшення продуктивності.

Це є квінтесенцією ідей, що лежать в основі теорії зростаючих доходів, яка, в свою чергу, є базисом для моделі Калдора. Динаміка зростаючих доходів виникає з покращення стану регіону, що спричиняється попитом, який зумовлює з однієї сторони нижчі витрати виробництва, а з іншого боку технологічні зміни у фірмах регіону і між ними. Зростання спричиняється спеціалізацією фірм через акумуляцію специфічного типу основних засобів, що презентують рівень технологічного прогресу і інновації. Саме цей технологічний прогрес підвищує продуктивність робочої сили в регіоні [18].

Модель Калдора створила основи для декількох інших допоміжних моделей, які представляють регіон як джерело зростаючих доходів. Це моделі ендегенного регіонального зростання, побудовані на стандартній неокласичній моделі зростання, які уможливають зростання масштабу доходів через ендегенні зміни людського капіталу і технологічні зміни. У регіональному контексті приплив робочої сили до регіону, в якому має місце зростання, означає імовірне поповнення цього регіону талановитими і креативними працівниками, що притягує за собою зростання якості людського капіталу регіону і його продуктивності. Додатково фірми, що є технологічними стимуляторами, зазвичай укорінюються в одному місці. Відтак регіон отримує відносну інноваційну і технологічну перевагу на довгий час.

Нова теорія зростання, або теорія ендегенного регіонального розвитку, характеризується тезою, що зростання є процесом акумульованим просторово, і може вести до поглиблення нерівномірності в розвитку регіонів. Згідно з цією теорією країни або регіони, добре розвинені, мають більші шанси подальшого розвитку, ніж дуже відсталі. Розвиток нової теорії зростання пов'язується з тим, що більш ранні неокласичні моделі не враховували технічного прогресу як ендегенного чинника розвитку. Дана теорія дає пояснення довготривалого регіонального зростання та конвергенції і дивергенції регіонального розвитку [19].

Особлива увага тут звертається на технічний прогрес, темп якого є залежним від політики держави в напрямку здійснюваних досліджень, існуючої конкуренції, а також від рівня розвитку в даному регіоні фінансових інструментів, що дозволяють профінансувати технологічно насичені, але обтяжені великим ризиком інвестиції. Також важливим чинником в даній теорії є людський капітал, якість якого залежить

від рівня освіти і здобутого досвіду та вміння слідувати за технологічними змінами. Для ефективного використання людського капіталу важливими є також створення владою відповідних, стабільних юридичних умов ведення економічної діяльності та підтримка підприємництва. Регіональні відмінності в продуктивності спричинені відмінностями в показниках капітал/праця, запасі знань та участі робочої сили в галузях, що створюють ці знання.

Імплікації для зростання регіональної продуктивності залежать від темпу, з яким регіони з нижчим рівнем технології наздоганяють регіони з вищою технологією, а це, в свою чергу, залежить від ступеня географічної дифузії (циркуляції) технології і знань та припливів кваліфікованих працівників.

Ендогенні моделі економічного зростання – це моделі, в яких технічний прогрес (тобто акумуляція науково-технічних знань і людського капіталу) є перш за все наслідком інвестиційних рішень споживачів і виробників, які завжди поведуться раціонально. Третім суб'єктом, що піднімає рішення про алокацію капіталу, є держава, яка реалізує визначену, довгострокову економічну політику.

У теорії ендогенного зростання розвиток регіону залежить від інвестування в розвиток чинників виробництва та від процесу навчання щодо більш ефективного використання цих чинників. Беручи до уваги ці залежності, явище вирівнювання рівня розвитку між регіонами з різним рівнем розвитку не завжди матиме місце. Простір, на якому поширюється неправильна економічна політика, де не цінується інвестування в людський капітал, матиме повільніший розвиток. Особливого значення набирає тут аналіз можливості впливу держави на перебіг процесів зростання, в тому числі на рівень виробництва, довгостроковий рівень зростання, а також на рівень бюджетного дефіциту, рівень інфляції, видатки на науку, величину податків, стабільне право та інтенсивність припливу зарубіжних інвестицій. Найважливіша пропозиція, що впливає з ендогенних моделей, говорить про те, що мотивацією має бути якість інвестицій, а не їх кількість. Іншими словами, необхідно вибрати стратегічно конкретні сектори економіки, які найбільше потребують інвестицій. Зростання інвестицій в одній фірмі сприяє до глобального зростання виробництва через збільшення загального рівня знань і кваліфікації.

Наступні теорії розвитку, які трактують регіон як джерело зростаючих доходів, зосереджуються на просторовій концентрації розвитку. Належать до них: теорія полюсів

зростання, нова економічна географія та економіка агломерації.

Теорія полюсів зростання (англ. *growth poles*) Френсіса Перроу є однією з найбільш поширених концепцій, які вказують на просторову концентрацію регіонального розвитку і пов'язані з нею наслідки економічної і політичної природи. Полюсами зростання є найбільш розвинені галузі промисловості і сектори, які є двигуном розвитку економіки регіону і які сильно впливають на інших ринкових суб'єктів. Дана теорія особливо стосується розвинених регіонів, в яких функціонують технологічно сильні підприємства і галузі промисловості, що відіграють роль полюсів зростання. Зазвичай розміщуються вони в метрополіях, які стають домінуючими по відношенню до іншої території регіону. Згідно Перроу розвиток може спричинитися через зміцнення існуючих або створення нових полюсів зростання [2].

Автором теорії нової економічної географії (англ. *New Economic Geography*), яка займається чинниками, що впливають на виникнення таких сукупностей, є Пол Кругман [17]. Новаторськими тут є міські моделі, що розвиваються в сімдесятих роках минулого століття у зв'язку з концепцією «центрального бізнесових дистриктив», а також модель Вуджита і Огави, що припускає можливість існування багатьох промислових дистриктивів в межах одного міста, та модель Солоу і Вікрея як перша модель формування міського простору, що не припускає існування жодного центру господарської активності. Формування внутрішнього простору міста є одним з припущень нової економічної географії, але не єдиним. Часто дане припущення знаходить своє застосування до більших просторів, таких як регіони чи навіть групи країн.

Про те, якою міцною силою є формування агломерації і формування краще розвинених просторів в опозиції до регіональної периферії, свідчать приклади диспропорції розвитку між північною і південною Італією, а також між східними і західними землями в Німеччині. Існують дві основні причини створення сукупностей і агломерацій – первинного і вторинного характеру. Перші – це вид ґрунтів, клімат, близькість судноплавних рік, немобільна робоча сила і т.п. Це натуральні властивості, які не підлягають легким змінам. Причини вторинні відносяться до правильності вибору локалізації. Фірми хочуть бути там, де є великі ринки збуту, а великі ринки збуту є там, де локалізовано багато фірм [11].

Нова економічна географія стосується згаданих причин вторинного характеру і

займається локалізацією. Агломерація і торгівля пов'язані між собою. Оборотні кошти і зростаючі доходи масштабу спричиняють преференції для регіонів, що дають більший доступ до ринків збуту. Важливим припущенням цієї теорії є мобільність чинників виробництва продукції, що робить можливим вибір локалізації. Виробництво, здійснюване одним суб'єктом господарювання, є дешевшим, ніж виробництво кількома розкиданими просторово закладами. Це є ще одним підтвердженням доцільності вибору локалізації. Істотну роль відіграють транспортні витрати, що спричиняє виникнення преференції для регіонів, що дозволяють доступ до більших ринків збуту.

Виникнення агломерації може мати вплив не тільки на дистрибуцію господарської активності в даному регіоні, але також на її зростання. Згідно із тезою Альфреда Маршалла, інновації залежать від місцевих засобів знань і можливості їх безпосередньої передачі. Агломерація і зростання позитивно пов'язані в той час, коли знання і виробництво функціонують близько одне до одного. Іншими словами, зростання завдяки інноваціям створює стимул для агломерації просторової господарської активності, яка, у свою чергу, веде до зниження витрат на інновації і підвищення економічного зростання, і в той самий спосіб створюється причинно-наслідковий зв'язок між зростанням і географічною концентрацією господарської діяльності. Мігруючі фірми і працівники завдяки такій міграції отримують зиск (в протилежному разі не мігрували б). Так відбувається, тому що агломерація редукує ціни в центрі регіону і спричиняє їх зростання на периферії. Той процес сприяє виникненню нерівних умов життя і виникненню недобору на периферії. Нерівномірність умов життя зменшується натомість у межах самої агломерації [12].

Як впливає з висновків теорії нової економічної географії в регіональному розвитку особливу роль відіграє місто, яке сприймається завжди як осередок розвитку. Наслідком цієї його особливої ролі є економіка агломерації. Особлива роль міста виникає через концентрацію на його території з однієї сторони потреб, з другої – ініціатив реагування на потреби і проблеми в новий спосіб. Місцями, в яких відбувається якнайшвидший розвиток, виявляються великі міста, що створюють агломерацію і перетворюються інколи в метрополії зі значенням не тільки надрегіональним, але навіть глобальним. Агломерація часто характеризує велике скупчення міст (термін «агломерація» може бути також трактований як просторова концентрація

господарської діяльності). В агломерації зосереджуються запаси робочої сили, капіталу і інформації. Чинником, що спричиняє динамічний розвиток міста, стає вміння створення його господарського профілю, який як створює, так і розвиває знання. Щораз виразнішим стає тренд, що полягає в зосередженні на виробництві інформації та на забезпеченні послуг, які полягають в наданні доступу до інформації.

Спеціальним типом агломерації є метрополія. Вона характеризується інтенсивним обміном товарами і чинниками виробництва з іншими її осередками. В межах метрополії локалізовані численні наукові, фінансові і культурні установи, а також тут знаходяться офіси зарубіжних корпорацій. Метрополії володіють досконало розвинутою транспортною і комунікаційною інфраструктурою, що забезпечує швидкий потік людей, товарів та інформації до інших осередків метрополії.

Зв'язки агломерації та метрополії з оточуючим її регіоном слабшають і втрачають значення. Послабленню локальних зв'язків сприяє зростання значення глобальних зв'язків. Стержнем регіону є швидкі транспортні і телекомунікаційні сполучення між цими осередками та досконалі сполучення зі світовими мережами міст через повітряні і морські сполучення. Згідно [16], метрополізація є «останньою фазою урбанізації, що полягає в перетворенні міських просторів і зміні зв'язку між центральним містом і його безпосереднім тилом та неперервному способі використання урбанізованих просторів. Проявляється ослабленням або зривом господарських зв'язків міста з його регіональним тилом і їх заміщенням контактами з іншими метрополіями в континентальному або світовому масштабі».

Зосередження просторів інтенсивного регіонального розвитку в містах, агломерації, а особливо в метрополіях спричиняє втрату значення периферійних просторів [16]. Даний процес поглибився там, де простори втратили промисловий характер на користь розвитку сектора послуг, в тому числі базового на сучасних технологіях. Домінування промисловості в регіоні вимагає найчастіше некваліфікованої робочої сили і постачання сировини і напівфабрикатів. Оточення агломерації у вигляді регіону, в якому вона локалізована, здатне ці потреби задовольняти. Метрополія, у свою чергу, більше залежить від зв'язків з глобальною мережею. Обмін інформацією і товарами між осередками метрополії стає важливішим, ніж в межах всього регіону.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, представлений огляд теоретичних концепцій економічного розвитку регіонів дозволяє стверджувати, що це процеси, обумовлені різноманітними і диференційованими чинниками (капітальні інвестиції, торгівля, освіта, технологічні інновації, інвестиції, інфраструктура матеріальна і соціальна, переваги агломерації, переваги масштабу), вплив яких накопичується у процесі визначення економічного стану регіону.

Варто однак зауважити, що чинники, розглядані в теоріях регіонального розвитку, базуються перш за все на описі регулярних процесів регіонального розвитку, що відбуваються в умовах сформованих, розвинених ринкових економік. Застосування цих чинників, з погляду сучасних змін світової економіки, до з'ясування процесу регіонального розвитку в країнах Східної Європи, економічні процеси в яких підлягають трансформації економіки відповідно до вимог європейської інтеграції, вимагає їх розширення і адаптації.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благун І.С. Аналіз підходів до формування концепцій регіонального розвитку / І.С. Благун, Л.І. Дмитришин, І.М. Романків // Вісник Прикарпатського університету, Серія Економіка. – 2012. – Вип. 9. – С. 130-134.
2. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів / М.О. Джаман. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети / М.І. Долішній. – К.: Наукова думка, 2006. – 512 с.
4. Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем : монографія / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, І.А. Островський та ін.; за заг. ред. В.П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 241 с.
5. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / [С.В. Степаненко, С.Н. Антонюк, В.М. Фещенко, Н.О. Тимочко]; за ред. проф. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2010. – 743 с.
6. Соціально-економічний розвиток регіону : механізми державного впливу : монографія / кер. авт. кол. доц. О.П. Крайник; авт. кол. : Г.С. Третяк, О.М. Чемерис, І.І. Козак. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 232 с.
7. Максимова Т.С. Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування) : монографія / Т.С. Максимова. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. – 304 с.
8. Сторонянська І.З. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: тенденції та перспективи розвитку / І.З. Сторонянська. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2009. – 392 с.
9. Шелегеда Б.Г. Стратегічний розвиток соціально-економічної інфраструктури регіону : монографія / Б.Г. Шелегеда, Л.М. Кузьменко, Л.В. Кравцова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром.-сті; Донецький ун-т економіки та права. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2011. – 320 с.
10. Amin, A. & Thirft, N. (1992). Neo-Marshallian nodes in global networks. *International Journal of Urban and Regional Research*, 16.
11. Fujita, M. & Mori, T. (2005). Frontiers of the New Economic Geography. *Discussion Paper, Institute of Developing Economies, Chiba*, 27.
12. Krugman, P. (1995). *Development Geography and Economic Theory*. Cambridge MA: The MIT Press.
13. Lichty, R. & Knudsen K. (1999). Measuring regional economic base. *Economic Development Review*, 47–52.
14. Malecki, E.J. (1997). *Technology and Economic Development. The Dynamics of Local, Regional and National Competitiveness*. London : Longman.
15. Malizia, E.E. & Feser, E.J. (1999). *Understanding Local Economic Development*. New York : Center for Urban Policy Research, Rutgers.
16. Malmberg, A. & Maskell, P. (1997). Towards an explanation of regional specialization and industry agglomeration. *European Planning Studies*, 2, 25–41.
17. Ottaviano, G. & Thisse, J.F. (1998). *Agglomeration and Trade Revisited, Discussion paper series*. London : Centre for Economic Policy Research, CEPR.
18. Romer, P.M. (1986). Increasing returns and Long-run Growth. *The Journal of Political Economy*, 94.
19. Straubhaar, T., Suhrcke, M. & Urban, D. (2002). *Divergence – Is it Geography?* Hamburg : Hamburg Institute of International Economics. HWWA Discussion Paper 181.
20. Tiebout, Ch.M. (1956). Exports and regional growth. *Journal of Political Economy*, 64.
21. Wang, X. & Hofe, R.A. (2007). *Research methods in urban and regional planning*. New York : Springer.

REFERENCES

1. Blahun, I.S. Dmytryshyn, L.I. & Romankiv, I.M. (2012). Analiz pidkhodiv do formuvannia kontseptsii rehionalnogo rozvytku [Analysis of approaches to the formation of regional development concepts]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu, Serii Ekonomika – Precarpathian University Newsletter, Economics*, 9, 130-134 [in Ukrainian].

2. Dzhaman, M.O. (2014). *Teoriia ekonomiky rehioniv [The theory of regional economics]*. – Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
3. Dolishnii, M.I. (2006). *Rehionalna polityka na rubezhi XX-XXI stolit: novi priorytety [Regional policy at the turn of the XX-XXI centuries: new priorities]*. – Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian].
4. Reshetylo, V.P., Stadnyk, H.V., Ostrovskiy, I.A. et al. (2013). *Instytutsiini faktory stiikoho rozvytku rehionalnykh sotsialno-ekonomichnykh system [Institutional factors of sustainable development of regional socio-economic systems]*. – Kharkiv : KhNAMH [in Ukrainian].
5. Stepanenko, S.V., Antoniuk, S.N., Feshchenko & V.M., Tymochko, N.O. (2010). *Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky [History of Economics and Economic Thought]*. – Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
6. Tretiak, H.S., Chemerys, O.M. & Kozak I.I. (2011). *Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehionu : mekhanizmy derzhavnogo vplyvu [Socio-economic development of the region: mechanisms of state influence]*. – Lviv : LRIDU NADU [in Ukrainian].
7. Maksymova, T.S. (2003). *Rehionalnyi rozvytok (analiz i prohnouzuvannia) [Regional development (analysis and forecasting)]*. Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia [in Ukrainian].
8. Storonianska, I. Z. (2009). *Mizhrehionalni intehratsiini protsesy v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Interregional integration processes in Ukraine: trends and prospects of development]*. – Lviv : Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy [in Ukrainian].
9. Sheleheda, B.H., Kuzmenko, L.M., Kravtsova, L.V. et al. (2011). *Stratehichnyi rozvytok sotsialno-ekonomichnoi infrastruktury rehionu [Strategic development of the socio-economic infrastructure of the region]*. Donetsk : IEP NAN Ukrainy [in Ukrainian].
10. Amin, A. & Thirft, N. (1992). Neo-Marshallian nodes in global networks. *International Journal of Urban and Regional Research*, 16.
11. Fujita, M. & Mori, T. (2005). Frontiers of the New Economic Geography. *Discussion Paper, Institute of Developing Economies, Chiba*, 27.
12. Krugman, P. (1995). *Development Geography and Economic Theory*. Cambridge MA: The MIT Press.
13. Lichty, R. & Knudsen K. (1999). Measuring regional economic base. *Economic Development Review*, 47–52.
14. Malecki, E.J. (1997). *Technology and Economic Development. The Dynamics of Local, Regional and National Competitiveness*. London : Longman.
15. Malizia, E.E. & Feser, E.J. (1999). *Understanding Local Economic Development*. New York : Center for Urban Policy Research, Rutgers.
16. Malmberg, A. & Maskell, P. (1997). Towards an explanation of regional specialization and industry agglomeration. *European Planning Studies*, 2, 25–41.
17. Ottaviano, G. & Thisse, J.F. (1998). *Agglomeration and Trade Revisited, Discussion paper series*. London : Centre for Economic Policy Research, CEPR.
18. Romer, P.M. (1986). Increasing returns and Long-run Growth. *The Journal of Political Economy*, 94.
19. Straubhaar, T., Sührcke, M. & Urban, D. (2002). *Divergence – Is it Geography?* Hamburg : Hamburg Institute of International Economics. HWWA Discussion Paper 181.
20. Tiebout, Ch.M. (1956). Exports and regional growth. *Journal of Political Economy*, 64.
21. Wang, X. & Hofe, R.A. (2007). *Research methods in urban and regional planning*. New York : Springer.

Одержано 24.08.2017 р.